



Erfgoednieuws 03 | 2020

2 | [SD op de vlucht voor de bevrijder - Vissersdorp in oorlogstijd](#)

4 | [De Vrouwenmars april 1945](#)

5 | [En toch staat de Martini - 75 jaar bevrijding in Groningen](#)

6 | [Tentoonstellingen en activiteiten](#)



ERFGOEDPARTNERS



SD op de vlucht voor de bevrijder Vissersdorp in oorlogstijd

April 1945: Nederland wordt al vijf jaar bezet door de Duitsers. Ook in Zoutkamp is dit zichtbaar door de aanwezigheid van Duitse soldaten in het dorp. De invloed op het dagelijks leven is groot en de voornaamste bron van inkomsten, de visserij, staat onder zware druk. Zoutkamp, een vissersdorp in de branding van bezetting en bevrijding. Deze twee elementen, bezetting en bevrijding, komen samen in de expositie en activiteiten van het Visserijmuseum.

Terwijl de Canadezen op het punt staan de stad Groningen te bevrijden, varen op 14 april 's morgens vroeg vier boten de haven van Zoutkamp uit op weg naar Schiermonnikoog. Voor de betonningsloods, het huidige Visserijmuseum, hebben ze zich ingescheept: de SD'ers van het beruchte Scholtenhuis in Gronin-

gen en Nederlandse collaborateurs. Men hoopt de oversteek naar het 'veilige' Duitse Borkum te kunnen maken. Het was de laatste kans want op 15 april reden de Canadese bevrijders over de brug Zoutkamp binnen. Met een list eindigt deze vlucht uiteindelijk in hun arrestatie.

Duo-tentoonstelling

De tentoonstelling in het Visserijmuseum Zoutkamp bestaat uit twee onderdelen:

SD op de vlucht voor de bevrijder
Documenten/foto's/filmbeelden en verhalen over de vlucht van de SD kopstukken vanuit het Scholtenhuis in Groningen via Zoutkamp naar Schiermonnikoog.

Vissersdorp in oorlogstijd

Een inkijk in de besognes van de visserman tijdens de Tweede Wereldoorlog. U ziet en hoort bijzondere verhalen over het leven van alle dag in deze oorlogsjaren met getuigenissen van Zoutkampers.

De expositie is ingericht in samenwerking met het Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG) en laat de herinneringen en sporen zien van deze roerige tijd. Foto's, ooggetuigenverslagen en gebruiksvoorwerpen brengen de bezoeker terug naar de jaren veertig-vijfenviertig en geven inhoud aan het begrip 75 jaar bevrijding en vrijheid.

Activiteiten

In het kader van deze tentoonstelling organiseert het Visserijmuseum diverse activiteiten. Wij vermelden deze onder voorbehoud. Een en ander vanwege de coronacrisis. Houd de berichtgeving hierover in de gaten.





Bevrijdingswandeling door 'bezet Zoutkamp-vissersdorp in oorlogstijd'

Onder begeleiding van een deskundige gids maakt u een rondwandeling langs interessante verhaalplaatsen in Zoutkamp ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Aansluitend kunt u een kijkje nemen bij de tentoonstelling in het Visserijmuseum.

Data: 28 juni / 16 augustus / 20 september

Aanvang: 14:00 uur

Kosten entree museum en wandeling: € 7,50

Locatie: Visserijmuseum Zoutkamp, Reitdiepskade 11, Zoutkamp

Bevrijdingsarrangement met de ZK 4

(Her)beleef de vlucht van de SD naar Schiermonnikoog
In 2020 geven het Visserijmuseum Zoutkamp, Bunkermuseum Schlei en het Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen vorm aan het thema 75 jaar bevrijding door middel van een drieluik-expositie. Ook worden er diverse activiteiten georganiseerd, waaronder een uniek vaararrangement. Wilt u

deze geschiedenis (her)beleven? Het Visserijmuseum Zoutkamp en Bunkermuseum Schlei bieden deze mogelijkheid. Met de historische garnalenkotter ZK 4 Albatros vaart u van Zoutkamp naar Schiermonnikoog en vice versa. Op Schiermonnikoog maakt u tijdens een fietstocht kennis met de belangrijke oorlogsmarkeringen. Het verhaal wordt aan boord en op het eiland verteld door de gidsen van beide musea.

De kosten voor dit bevrijdingsarrangement bedragen € 55,00 per persoon en hierbij zijn inbegrepen:

- een beknopte reisgids
- het verhaal van de vlucht, het verblijf op Schiermonnikoog en de arrestatie in Zoutkamp
- koffie/thee plus koek (u dient zelf een lunchpakket en

- drinken+ mee te nemen) de huur van een fiets
- een kennismaking met de belangrijke oorlogsmarkeringen
- toegang tot Bunkermuseum Schlei
- een rondleiding op Schiermonnikoog.

De data zijn: zaterdag 13 juni en zondag 6 september.
Het vertrek is om 08:30 uur vanaf het Visserijmuseum, Reitdiepskade 11, Zoutkamp. Naar verwachting meert de ZK 4 rond 17:00 uur weer aan in de thuishaven. NB: het aantal plaatsen is beperkt.

ZK 4 Albatros

Voor meer informatie en reserveringen kunt u contact opnemen met Egbert Stoutmeijer: 06-54947086 of e.g.stoutmeijer@ziggo.nl



In april 1945 zat een groep van 116 vrouwelijke politieke gevangenen in kamp Westerbork. Zij waren gearresteerd vanwege vermeende verzetsactiviteiten. Met de bevrijding in zicht, werden deze vrouwen op een mars gestuurd. Het Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG), Herinneringscentrum Kamp Westerbork en het Drents Archief grijpen de herdenking en viering van 75 jaar vrijheid aan om dit bijzondere verhaal van de bevrijding te vertellen.

De ruim honderd vrouwen vertrokken in de nacht van 11 op 12 april onder strenge bewaking via Assen richting Visvliet, bij Grijpskerk. Tijdens de tocht werd een aantal paarden met wagens geconfisqueerd en werden boerderijknechten gedwongen mee te gaan als begeleider. In Visvliet werden de vrouwen op 14 april bevrijd.

De mars is door meerdere vrouwen uitvoerig beschreven, waardoor de route bijna volledig te reconstrue-

ren is. Daarnaast zijn acht strafgevangenenoveralls met een paars of rood schouderstuk, die de vrouwen droegen, bewaard gebleven.

Vier locaties

Op vier locaties langs de route van Westerbork naar Visvliet wordt een expositie over de Vrouwenmars ingericht. Hier zijn in vitrines één of meerdere overalls te zien en is, naast algemene informatie over de Vrouwenmars, het persoonlijke verhaal van de draag-

ster te lezen. De locaties zijn Herinneringscentrum Kamp Westerbork in Hooghalen, het Drents Archief in Assen, de Groninger Archieven in Groningen en verzorgingscentrum De Nieuwe Wierde in Grijpskerk. De exposities zijn in principe te zien van het moment dat het weer is toegestaan bezoek te ontvangen tot en met 28 augustus. De openingstijden zijn te vinden op de websites van de verschillende locaties.

Podcast

Niet alleen door de verhalen van de vrouwen achter de overalls te vertellen, wordt het verhaal van de vrouwenmars doorgegeven, er is ook vanaf eind april 2020 een podcast beschikbaar. Deze audiotieve beleving neemt de luisteraar mee langs de route aan de hand van de ervaringen van de vrouwen.

Kijk voor meer informatie over de [podcast op de website van de Verhalen van Groningen](#).



De Vrouwenmars van april 1945 Verzetsstrijdsters liepen van Westerbork naar Grijpskerk



En toch staat de Martini

75 jaar bevrijding in Groningen

In het Groninger Museum is vanaf het moment dat het museum weer geopend is voor het publiek tot en met zondag 30 augustus de tentoonstelling 'En toch staat de Martini – 75 jaar bevrijding in Groningen' te zien.

Objecten variërend van originele legervoertuigen uit de Tweede Wereldoorlog tot souvenirs die door Groningers jarenlang bewaard zijn, vormen een herinnering aan die indringende dagen. Authentieke filmbeelden en ooggetuigenverslagen brengen de sfeer van de oorlogsjaren en de bevrijding tot leven. De titel van de

April 1945.

Het Canadese leger, ondersteund door Poolse en Belgische troepen, baant zich een weg door het noorden en oosten van Nederland. De soldaten bevrijden dorpen en steden stuk voor stuk van de Duitse bezetting. Dat gaat niet overal zonder strijd: vooral in de stad Groningen en rond Delfzijl wordt stevig gevochten. Maar ook daar wordt de tegenstand gebroken, en op 2 mei is de hele provincie bevrijd. Een paar dagen

tentoonstelling, En tóch staat de Martini, is ontleend aan een boekje dat al snel na de bevrijding verscheen. Het vertelt het verhaal van 'Groningen onder Duitsch schrikbewind'. De auteurs gebruikten de Martinitoren als symbool voor heel Groningen: er was veel geleden, maar in de kern hadden de Groningers zich er wél doorheen geworsteld. De trots van Groningen, de Martinitoren, bleek onverwoestbaar. De expositie herdenkt de oorlog en de bezetting in Stad en Ommeland. Verzet en collaboratie komen aan bod, net als de vervolging van de Joodse gemeenschap. Maar ook

later volgt de officiële overgave: de oorlog in Nederland is voorbij! Overal wordt uitbundig feestgevierd, en dat zou in de jaren daarna steeds weer gebeuren. De vrijheid blijft het waard om gevierd te worden.

Maar er is niet alleen vreugde: de vijf jaren van bezetting lieten diepe sporen na. Velen zijn gearresteerd, onmenselijk behandeld, of zelfs om het leven gebracht omdat ze niet wilden meewerken met de bezetter.



de persoonlijke verhalen van mensen die niet vervolgd werden en het liefst hun gewone leven wilden voortzetten worden verteld. De blijdschap van de teruggewonnen vrijheid kwam tot uitdrukking in een groot aantal 'bevrijdingsrokken' of 'Nationale Feestrokken'. Overal in Nederland maakten

Weer anderen hebben vooral geleden onder schaarste en constante onzekerheid over de toekomst. Het hardst getroffen zijn de joodse gemeenschappen in veel Groninger plaatsen. De grote meerderheid van de Joodse Groningers is vermoord in vernietigingskampen. De herinnering aan alle verschrikkingen vormt een schril contrast met de vreugde over de bevrijding.

vrouwen in de jaren na 1945 zulke rokken, naar een idee van verzetsstrijdster Mies Boissevain. Ook in Groningen was er veel enthousiasme. Na een oproep van het Groninger Museum bleek dat veel rokken bewaard zijn. Bijna veertig ervan zijn in de tentoonstelling te zien.

Nog in het jaar 1945 verschijnt een boekje over Groningen in de oorlog. De titel luidt 'En tóch staat de Martini'. Het is mooi gekozen: de auteurs laten er zowel de ontberingen van de oorlog als de opluchting over de bevrijding in doorschemeren. 75 jaar later wil het Groninger Museum datzelfde gevoel naar voren brengen. Voor deze tentoonstelling is een film gemaakt:

[En toch staat de Martini-75-jaar bevrijding in Groningen.](#)

Nu de erfgoedinstellingen vanwege de coronacrisis gesloten zijn, is dit overzicht gevuld met verwijzingen naar digitale presentaties. Deze worden verzameld op de [website van Erfgoedpartners](#).

Eerst komen we terug op de oproep in het maartnummer van het **MOW in Bellingwolde** om foto's van eigenaars met hun brommers uit de jaren 1945 tot pakweg 1990 op te sturen voor hun tentoonstelling over nostalgie. Door de bekende omstandigheden kon de inbrengmiddag van 27 maart geen doorgang vinden. Het museum zoekt een nieuwe datum: Voor de geplande inbrengmiddag voor oude brommerfoto's zoeken



we een nieuwe datum. Had je al een foto opgestuurd? Die bewaren we zorgvuldig, meldt het museum in hun nieuwsbrief.

Filmbank Groningen: lente!

Wie wil genieten van oud filmmateriaal kan terecht bij de Filmbank Groningen. <https://www.filmbankgroningen.nl/>

Daar is nu onder meer een tentoonstelling te zien over de lente nieuw leven met diverse films, waarvan de oudste dateert uit 1932 en de jongste uit 1992.

Schoolmeester neemt een schoolklas mee naar buiten, de Vrouwenclub gaat op stap naar bollenvelden. Paarden dartelen in de wei na een lange winter binnen,

kinderen spelen weer lekker lang buiten en Groningers filmen het voorjaar met nieuw leven: bloesems, nestelende ooievaars, veulens, kalfjes, lammetjes, kuintjes en jonge poesjes. In Vita Nova maken vader en zoon een vogelhuisje.



Online opening museumseizoen op Verhildersum met filmpremière

Borg vol verhalen, de komende tijd online verteld

Omdat Museum Landgoed Verhildersum in Leens vanwege de veiligheidsmaatregelen rond het coronavirus niet open kan gaan, wordt het museum online gepresenteerd. In de eerste week van april week vond de première plaats van de nieuwe film: 'Verhildersum, het verhaal van een borg'. Hierin komen de verhalen van Verhildersum tot leven. Over de ontstaansgeschiedenis van de borg: van het prille begin van het leven op de wierde tot de opbouw, verwoesting, wederopbouw, glorie tijd en modegrillen.

Het verhaal van het grootste familieportret van Nederland is ook op de website van Verhildersum te vinden. Op dit portret staat de familie Tjarda van Starkenborgh, de borgbewoners ten tijde van het jaar 1670. Er is ook aandacht voor het leven en werken van het personeel van Verhildersum. Zo krijgt de digitale bezoeker een kijkje in de borg: op de zolder waar de was werd gedroogd en gestreken. De lakens gingen er door de mangel. www.verhildersum.nl

Collectie Groningen

De website Collectie Groningen <https://collectiegroningen.nl>, een initiatief van Erfgoedpartners, is het online museum met Groningse topstukken. En net als in een 'echt' museum kunt u er ook tentoonstellingen zien. Die tentoonstellingen laten u de pronkjuwelen van Groningen zien én het verhaal erachter. Zoals:

Vijf jaren van verzet

<https://collectiegroningen.nl/tentoonstellingen/expo/31/>

Koningsdag

<https://collectiegroningen.nl/tentoonstellingen/expo/28/>

Colofon

Jaargang 1, nummer 3, april 2020

ISSN: 24-05-8270

Redactie:

Thea Pol, Hester Hazenberg

Wilt u reageren of heeft u kopij:

info@erfgoedpartners.nl

Vormgevingsconcept en lay-out:

Gerard de Vries, Smartmobiletour.nl

Erfgoednieuws is de digitale
nieuwsbrief van Erfgoedpartners,
en verschijnt iedere maand.

Erfgoedpartners

Lopende Diep 8

9712 NW Groningen

(050) 313 00 52

www.erfgoedpartners.nl

